

Valsts, civilā un vides aizsardzība

Civilā aizsardzība

Civilās aizsardzības sistēma Latvijā

Tiesiskais regulējums valsts civilās aizsardzības
sistēmas darbības nodrošināšanai

Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas
likums

Civilās aizsardzības jēdziens

- ***Civilā aizsardzība*** - tādu organizatorisku, inženiertehnisku, ekonomisku, finansiālu, sociālu, izglītojošu un zinātnisku pasākumu kopums, kurus īsteno valsts un pašvaldību institūcijas un sabiedrība, lai nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību, kā arī īstenotu atbilstošu rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā.

Civilās aizsardzības sistēma Latvijā

- **Civilās aizsardzības sistēma** ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuru veido valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kam ir likumā noteiktas tiesības, uzdevumi un atbildība civilās aizsardzības jomā.
- Civilās aizsardzības sistēmu Latvijā veido:

Valsts institūcijas

Pašvaldību institūcijas

Juridiskas un fiziskās personas.

Civilās aizsardzības sistēma Latvijā

- Civilās aizsardzības sistēmas organizācijas pamatā ir **teritoriju sadarbības princips**, un civilās aizsardzības sistēmas struktūras teritoriālās pamatvienības ir novadi un republikas pilsētas.
- Latvijas Republikā ir izveidotas 37 sadarbības teritorijas.
- Daļa no pašvaldībām sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisiju nodrošina vienas administratīvās teritorijas ietvaros, bet citas pašvaldības veido kopīgu sadarbības institūciju ar blakus esošām administratīvām teritorijām.
- Pie katras sadarbības teritorijas ir civilās aizsardzības komisija.

Civilās aizsardzības sistēmas galvenie uzdevumi

- **Civilās aizsardzības sistēmas galvenie uzdevumi ir:**
- 1) nodrošināt cilvēku, vides un ģimenes drošību;
- 2) pēc iespējas nodrošināt sabiedrībai minimāli nepieciešamās pamatvajadzības katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā;
- 3) savlaicīgi prognozēt katastrofas draudus;
- 4) plānot un savlaicīgi veikt preventīvos pasākumus;

Civilā drošība un aizsardzība

Civilās aizsardzības sistēmas galvenie uzdevumi

•Civilās aizsardzības sistēmas galvenie uzdevumi ir:

- 5) sniegt palīdzību katastrofā cietušajiem un mazināt kaitējumu, ko katastrofa radījusi vai var radīt cilvēkiem, videi un ģimijām;
- 6) plānot un veikt atjaunošanas pasākumus;
- 7) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sniegt un saņemt starptautisko palīdzību;
- 8) atbalstīt valsts aizsardzības sistēmu, ja noticis militārs iebrukums vai sācies karš.

Civilās aizsardzības sistēmas izpilde

- Par civilās aizsardzības sistēmas darbību un tās uzdevumu izpildi ir atbildīgs **Ministru prezidents**.
- Ministru prezidents:
 - 1) uzrauga civilās aizsardzības sistēmas darbību un tās uzdevumu izpildi;
 - 2) lemj par pašvaldības ierosinājumu pārņemt vietēja mēroga katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu.

Ministru kabineta pienākumi civilajā aizsardzībā

- 1) **lemj par finansējumu**, kas valsts institūcijām nepieciešams tām noteikto uzdevumu izpildei civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas jomā;
- 2) **nosaka civilās aizsardzības komisijas izveidošanas kārtību**, uzdevumus, tiesības, darba organizāciju un civilās aizsardzības komisijā esošo pašvaldību sadarbības teritoriju;
- 3) **reglamentē paaugstinātas bīstamības objektu** apzināšanas, noteikšanas, civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtību un apstiprina paaugstinātas bīstamības objektu sarakstu;

Ministru kabineta pienākumi civilajā aizsardzībā

- 4) nosaka **kārtību**, kādā valsts vai pašvaldības institūcija iesaista reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos **juridiskās vai fiziskās personas rīcībā esošos resursus**;
- 5) nosaka **kārtību**, kādā **juridiskajai vai fiziskajai personai kompensējami izdevumi un zaudējumi**, kas radušies, tās resursus iesaistot reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos, kā arī kompensācijas apmēra aprēķināšanas kārtību;
- 6) nosaka **valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta izveidošanas kārtību**, uzdevumus un tiesības, kā arī kārtību, kādā tas sadarbojas ar Ārkārtējo situāciju reaģēšanas un koordinēšanas centru, Eiroatlantijas katastrofu reaģēšanas un koordinēšanas centru un citām starptautiskajām organizācijām un ārvalstīm;
- 7) nosaka **valsts agrīnās brīdināšanas sistēmas izveidošanas, darbības un finansēšanas kārtību**.

Ministriju uzdevumi civilajā aizsardzībā

- **Plānot rīcību nozares darbības nodrošināšanai katastrofu gadījumos.**
- **Ministrija nodrošina civilās aizsardzības uzdevumu izpildi, nozarei nepieciešamo tiesību aktu projektu izstrādi un katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu valsts, reģionālā un vietējā mērogā.**
- **Apzināt iespējamos apdraudējumus nozarē un katru gadu iesniegt lekšlietu ministrijai priekšlikumus par Valsts civilās aizsardzības plāna precizēšanu, kā arī ziņojumu par iepriekšējā gadā civilajā aizsardzībā veiktajiem pasākumiem un darbībām.**

Ministriju uzdevumi civilajā aizsardzībā

- Koordinēt padotībā esošo institūciju darbību katastrofu gadījumos.
- Koordinēt un kontrolēt valsts materiālo rezervju veidošanu nozarē.
- Nodrošināt Valsts civilās aizsardzības plānā noteikto pasākumu izpildi, tai skaitā saskaņā ar Aizsardzības ministrijas priekšlikumiem - atbalstu valsts aizsardzības sistēmai, ja noticis militārs iebrukums, sācies karš vai radušies kara vai iebrukuma draudi.
- Nodrošināt iestādes darbinieku apmācību civilās aizsardzības jautājumos.
- Par civilo aizsardzību nozarē ir atbildīgs attiecīgais ministrs.**

Ministriju uzdevumi civilajā aizsardzībā

- **Ministrija un valsts institūcija** atbilstoši savai darbības jomai izstrādā un sniedz rekomendācijas valsts un pašvaldību institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, kā arī sniedz iedzīvotājiem ieteikumus par rīcību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā.

Ministriju kompetence katastrofu pārvaldīšanā

- Katastrofas pārvaldīšanu koordinē:
- 1) **Aizsardzības ministrija** — katastrofas jūrā saskaņā ar Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likumā noteikto, kā arī savā īpašumā vai valdījumā esošajās militārajās ēkās un inženierbūvēs uz sauszemes;
- 2) **Ārlietu ministrija** — katastrofas Latvijas Republikas pārstāvniecību un vēstniecību ēkās un inženierbūvēs ārvalstīs;
- 3) **Ekonomikas ministrija** — katastrofas, kuras saistītas ar enerģijas ražošanas vai enerģijas un energoresursu transportēšanas infrastruktūru (gāzes noplūde maģistrālajos gāzes vados, avārija gāzes un degvielas apgādes sistēmās, enerģijas ražošanas iekārtu, hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju infrastruktūras avārija, elektrotīklu bojājumi);

Ministriju kompetence katastrofu pārvaldīšanā

- Katastrofas pārvaldīšanu koordinē:
- **4) Iekšlietu ministrija** — katastrofas, kuras saistītas ar ugunsgrēku, zemestrīci, zemes nogruvumu, terora aktu, sabiedriskajām nekārtībām, iekšējiem nemieriem vai transporta avāriju iekšējos ūdeņos līdz jūras krasta līnijai.
- **Iekšlietu ministrija koordinē civilās aizsardzības sistēmas attīstības plānošanu un darbību;**
- **5) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija** — katastrofas, kuras saistītas ar bīstamu ķīmisko vielu un maisījumu noplūdi, izņemot noplūdi jūrā un iekšējos ūdeņos no bāzes līnijas līdz jūras krasta līnijai, tostarp gadījumos, kad piesārņots jūras krasts, ar radiācijas avāriju, kā arī ar vētrām, viesuļiem, lietusgāzēm, paliem, plūdiem, krusu, stipru salu, apledojumu, sniega sanesumiem, ledus sastrēgumiem vai lielu karstumu;

Ministriju kompetence katastrofu pārvaldīšanā

- Katastrofas pārvaldīšanu koordinē:
- **6) Satiksmes ministrija** — katastrofas, kuras saistītas ar dzelzceļa, autotransporta vai aviācijas transporta un attiecīgo inženierbūvju avāriju vai negadījumu, naftas un naftas produktu tranzīta cauruļvadu avāriju vai negadījumu, kā arī ar avārijām vai negadījumiem ostu un jūras hidrotehniskajās inženierbūvēs;
- **7) Veselības ministrija** — katastrofas, kuras saistītas ar cilvēku infekcijas slimību epidēmijām;
- **8) Zemkopības ministrija** — katastrofas, kuras saistītas ar mežu un kūdras purvu ugunsgrēkiem, sausumu, hidrotehnisko inženierbūvju, izņemot hidroelektrostacijas, ostu un jūras hidrotehnisko inženierbūvju avāriju; epizootijas un epifitotijas, kuras saistītas ar dzīvnieku masveida saslimšanu vai dzīvniekiem bīstamu infekcijas slimību uzliesmojumiem un augiem kaitīgu organismu savairošanos.

Ministriju kompetence katastrofu pārvaldīšanā

Institūcijas	Bīstamo vielu noplūde			Transporta avārijas				Plūdi	Vāra, lietusgāzes, apledojums, snigšana, putenis	Mežu un kūdras purvu ugunsgrēki	Zemeslīdzes	Elektroklū bojājumi	Avārijas siltumapgādes sistēmās	Avārijas gāzes apgādes sistēmā	Avārijas ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmās	Cilvēku infekcijas slimības	Dzīvnieku infekcijas slimības	Augu slimības	Radiācijas negadījums (incidenti)	Terora akti	Sabiedriskās nekārtības	Militāra iebrukuma vai kara gadījumā	Ēku un būvju sabrukšana
	Gāzes noplūde mājstāraļajos gāzes vados	Naftas, naftas produktu u.c. bīstamu vielu noplūde	l. sk. jūrā	Uz autoceļiem	Uz dzelzceļa	Aviācijas transports	Jūras transports																
Aizsardzības ministrija		A	V			A	V	A	A	A	A	A				A	A		A	A	A	A	A
Ārlietu ministrija	A	A	A		A	A	A	A	A	A	A					A	A		A	A	A	A	A
Ekonomikas ministrija	V								A		A	V		V								A	A
Finanšu ministrija			A					A	A	A	A					A	A	A	A	A	A	A	
Iekšlietu ministrija	A	V	V*	V	A	A	A	A	A	A	V	A	A	A	A	A	A	A	V	V	V	V	V
Kultūras ministrija								A			A		A									A	
Labklājības ministrija		A									A								A			A	A
Satiksmes ministrija	A	A	A	A	V	V	A	A	A		A								A	A	A	A	A
Veselības ministrija	A	A	A*	A	A	A	A	A	A		A			A	A	V	A		A	A	A	A	A
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija		V	A*	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A			A	A	A	V	A	A	A	A
Zemkopības ministrija								A	A	V	A						V	V	A	A		A	
Pašvaldības	A	A	A*	A	A	A	A	V	V	A	V	A	V	A	V	A	A	A	A	A	A	A	A

Piezīmes: V- vadošā institūcija; A - atbalsta institūcija; * - krasta piesārņojuma gadījumā

Valsts institūciju uzdevumi Civilajā aizsardzībā

- **Civilās aizsardzības uzdevumu izpildi valsts institūcijā nodrošina un vada valsts institūcijas administratīvais vadītājs.**
- Valsts institūcijas vadītāja uzdevumi ir šādi:
- **1) plānot un īstenot valsts institūcijas nepārtrauktas darbības nodrošināšanai katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā nepieciešamo rīcību;**
- **2) izstrādāt, saskaņot ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un apstiprināt valsts institūcijas īpašumā vai valdījumā esoša objekta vai paaugstinātas bīstamības objekta civilās aizsardzības plānu;**

Valsts institūciju uzdevumi Civilajā aizsardzībā

- Valsts institūcijas vadītāja uzdevumi ir šādi:
- 3) nodrošināt valsts civilās aizsardzības plānā un sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā valsts **institūcijai noteikto pasākumu precīzu un savlaicīgu izpildi;**
- 4) nodrošināt valsts institūcijas **nodarbināto un apmeklētāju drošību** tās īpašumā vai valdījumā esošā objektā vai paaugstinātas bīstamības objektā;
- 5) pēc katastrofas pārvaldīšanas subjekta pieprasījuma **sniegt informāciju par valsts institūcijas rīcībā esošajiem resursiem,** kas izmantojami katastrofas pārvaldīšanai.

Civilās aizsardzības sistēmas izpilde

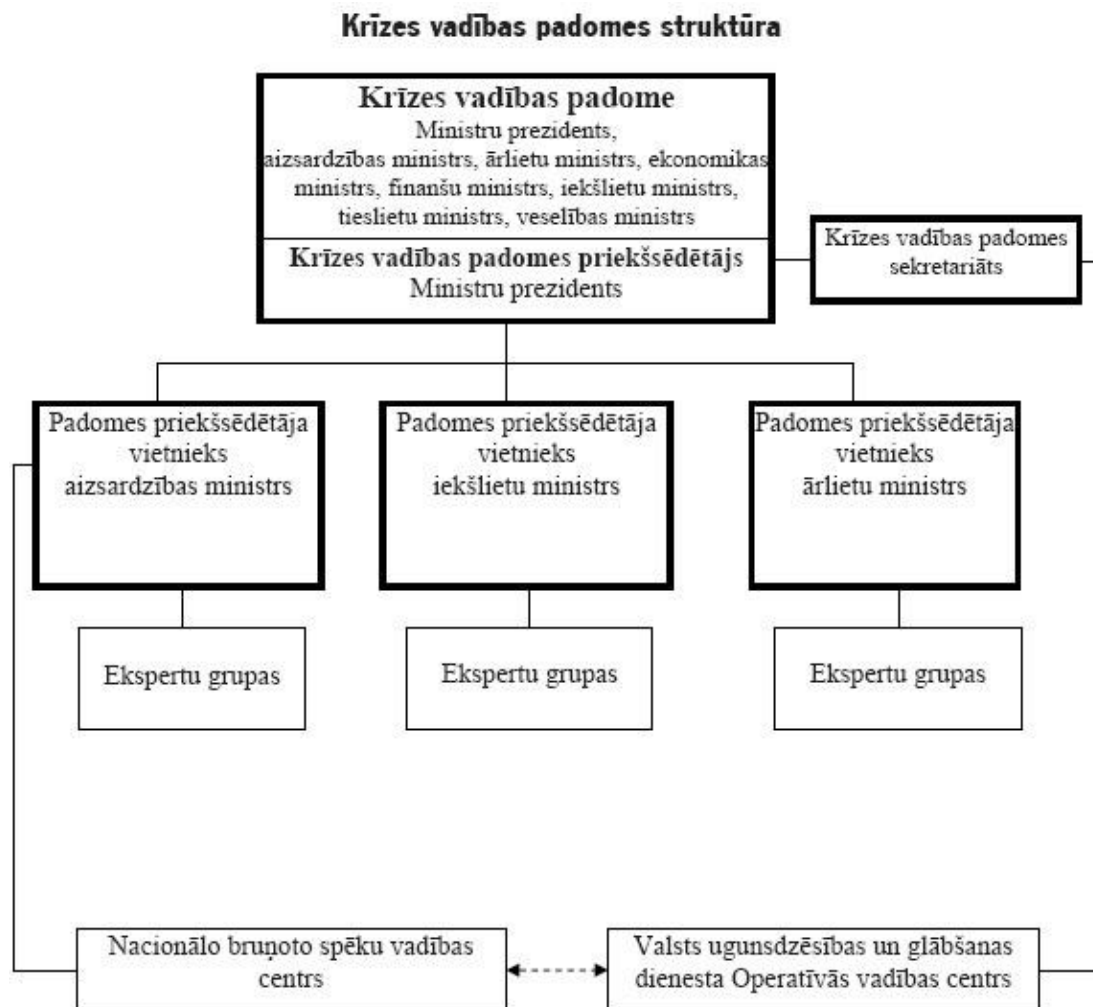
- **Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD)** vada, koordinē un kontrolē sistēmas darbību.

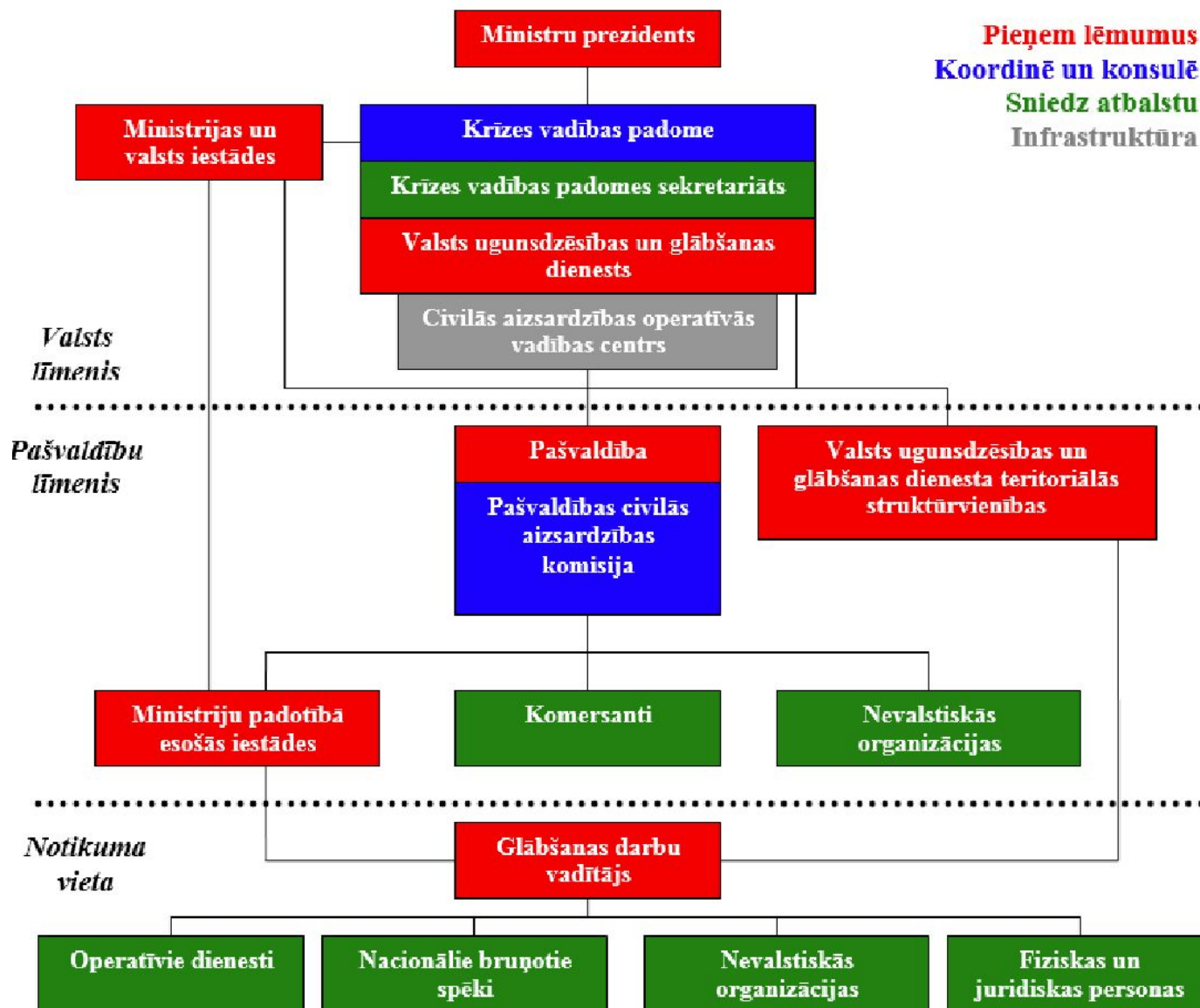
Civilās aizsardzības sistēmas izpilde

- Atkarībā no katastrofas veida **reaģēšanas un seku likvidēšanas neatliekamos pasākumus notikuma vietā vada** Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersona vai, atbilstoši kompetencei, Valsts civilās aizsardzības plānā vai pašvaldību civilās aizsardzības plānos norādītās amatpersona (glābšanas darbu vadītājs).
- **Koordināciju valsts vai reģionāla mēroga katastrofās nodrošina Krīzes vadības padome**, bet vietēja mēroga katastrofās attiecīgā sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija.

Krīzes vadības padomes struktūra

Krīzes situācijas risināšana

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pienākumi civilajā aizsardzībā

- **1) vadīt, koordinēt un kontrolēt civilās aizsardzības sistēmas darbību;**
- **2) izskatīt un saskaņot objektu un paaugstinātas bīstamības objektu civilās aizsardzības plānu projektus;**
- **3) izveidot un uzturēt savā rīcībā esošo, kā arī juridisko un fizisko personu īpašumā vai valdījumā esošo ugunsdzēsības un glābšanas darbos izmantojamo resursu sarakstu;**
- **4) veikt civilās aizsardzības prasību ievērošanas pārbaudes;**
- **5) plānot un organizēt sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apmācību;**
- **6) norīkot Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonu darbam sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijā. Šī amatpersona ir attiecīgās komisijas priekšsēdētāja vietnieks.**

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tiesības civilajā aizsardzībā

- **1) pieprasīt un bez maksas saņemt** no valsts un pašvaldību institūcijām, juridiskajām un fiziskajām personām **civilās aizsardzības sistēmas darbības kontrolei nepieciešamo informāciju;**
- **2) uzraudzīt civilo aizsardzību reglamentējošu normatīvo aktu prasību ievērošanu,** sagatavot aktus par pārbaudēs konstatētajiem pārkāpumiem un trūkumiem, kā arī sniegt valsts un pašvaldību institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem rekomendācijas pārkāpumu un trūkumu novēršanai un civilās aizsardzības pasākumu pilnveidošanai;
- **3) veicot glābšanas darbus, dot iesaistītajām institūcijām, kā arī juridiskajām un fiziskajām personām norādījumus par notikuma vietā nepieciešamo rīcību;**
- **4) iesaistīt glābšanas darbos valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kā arī to rīcībā esošos resursus.**

Civilās aizsardzības sistēmas plānošana

Valsts civilās aizsardzības plāns.

Sadarbības teritorijas civilās
aizsardzības plāns.

Paaugstinātas bīstamības objekta
civilās aizsardzības plāns.

Objekta civilās aizsardzības plāns.

Civilās aizsardzības sistēmas vadība un plānošana

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests sadarbībā ar citām institūcijām izstrādā **valsts civilās aizsardzības plānu**.

Iekšlietu ministrija izvērtē valsts civilās aizsardzības plāna izpildi, katru gadu līdz 1.maijam iesniedz Ministru kabinetam attiecīgu informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, valsts civilās aizsardzības plāna grozījumu projektu.

Civilās aizsardzības sistēmas vadība un plānošana

- **Valsts civilās aizsardzības plāns** ir izstrādāts, lai nodrošinātu saskaņotu vadības, glābšanas dienestu un attiecīgo institūciju rīcību palīdzības sniegšanā iedzīvotājiem un seku likvidēšanas neatliekamo pasākumu veikšanā iespējamo katastrofu, militāra iebrukuma vai kara gadījumā, lai mazinātu kaitējumu cilvēkiem, īpašumam un videi.
- **Valsts civilās aizsardzības plānā** paredzēta civilās aizsardzības sistēmas subjektu rīcība, nosakot preventīvos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas neatliekamos pasākumus valsts un reģionāla mēroga katastrofu, kā arī militāra iebrukuma vai kara gadījumā.

Civilās aizsardzības sistēmas vadība un plānošana

- Civilās aizsardzības plānošana ir cieši saistīta ar **risku novērtēšanu**.
- **Riska novērtēšana** ir process, kas ietver **riska identificēšanu**, **riska analīzi** un **riska izvērtēšanu**.
- **Riska identificēšana** ir riska atklāšanas, pazīšanas un aprakstīšanas process.
- **Riska analīze** ir process, kas tiek veikts, lai saprastu riska būtību un noteiktu tā līmeni.
- **Riska izvērtēšana** ir process, kurā riska analīzes rezultāti tiek salīdzināti ar riska kritērijiem, lai noteiktu, vai risks un tā līmenis ir pieņemams vai apmierinošs.
- **Riska kritēriji** ir atskaites punkti, kas tiek izmantoti, lai novērtētu riska iespējamību un sekas.

Valsts civilās aizsardzības plāns

- **Valsts civilās aizsardzības plānā iekļauj šādu informāciju:**
- iespējamo risku saraksts;
- kopsavilkums par risku novērtēšanu. Kopsavilkumu izstrādā, pamatojoties uz katastrofas pārvaldīšanas subjekta sniegto informāciju par attiecīgā riska novērtēšanu;
- risku scenārijus;
- risku matricas (norādīts attiecīgā riska scenārija varbūtība, ticamība un iespējamās sekas);
- risku kartes;
- preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi atsevišķi katram riskam;
- reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji;

Valsts civilās aizsardzības plāns

Valsts civilās aizsardzības plānā iekļauj šādu informāciju:

- valsts agrīnās brīdināšanas sistēma, tās aktivizēšana;
- agrīnās brīdināšanas sistēmu saraksts un to darbība sasaistē ar valsts agrīnās brīdināšanas sistēmu;
- iesaistāmo institūciju apziņošanas kārtība;
- informācijas apmaiņas platformas, kuras izmantojamas katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā;
- krīžu komunikācijas kārtība;
- Latvijas valsts piederīgo evakuācija no katastrofas skartās ārvalsts;
- resursi starptautiskās palīdzības sniegšanai;
- civilās aizsardzības sistēmas darbība militāra iebrukuma vai kara gadījumā;
- plānoto civilās aizsardzības mācību apraksts un grafiks.

Civilās aizsardzības sistēmas vadība un plānošana

Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānu apstiprina ne retāk kā reizi četros gados. Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija iesniedz priekšlikumus par sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā nepieciešamajiem grozījumiem.

Civilās aizsardzības sistēmas plānošana

- **Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā iekļauj šādu informāciju:**
- sadarbības teritorijas administratīvi teritoriālais raksturojums;
- sadarbības teritorijas teritorijā iespējamie riski (zemi, vidēji, augsti un ļoti augsti), ņemot vērā valsts civilās aizsardzības plānā norādīto informāciju;
- kopsavilkums par risku novērtēšanu (ēku un būvju sabrukšana, avārija siltumapgādes, ūdensapgādes, notekūdeņu vai kanalizācijas sistēmā);

Civilās aizsardzības sistēmas plānošana

- **Sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā iekļauj šādu informāciju:**
- preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi atsevišķi katram riskam;
- reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāji;
- iedzīvotāju evakuācija no katastrofas apdraudētajām vai skartajām teritorijām, ņemot vērā attiecīgā apdraudējuma iespējamās sekas;
- iesaistāmie resursi;
- sadarbība ar citu administratīvo teritoriju, sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisiju, valsts un citu valstu glābšanas dienestiem un blakus esošajām pašvaldībām.

Civilās aizsardzības sistēmas vadība un plānošana

Paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs izstrādā, saskaņo ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un apstiprina paaugstinātas bīstamības objekta civilās aizsardzības plānu.

Paaugstinātas bīstamības objekta civilās aizsardzības plānu paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs apstiprina ne retāk kā reizi četros gados.

Paaugstinātas bīstamības objekti

- **Paaugstinātas bīstamības objekts** ir ēkas vai inženierbūves, kuras tiek izmantotas saimnieciskā vai citā veidā, kas saistīts ar enerģijas ražošanu un uzkrāšanu, elektromagnētisko starojumu, ugunsnedrošu, sprādzienbīstamu, bīstamu ķīmisku vielu un maisījumu, bīstamo atkritumu, augu karantīnas organismu, bioloģiski aktīvu un radioaktīvu vielu, kodolmateriālu un to atkritumu pārstrādi, apstrādi, ražošanu, lietošanu, uzglabāšanu un transportēšanu.

Paaugstinātas bīstamības objekti

- Paaugstinātas bīstamības objektus klasificē:
- 1) **A kategorijas** paaugstinātas bīstamības objekts — objekts, kurš dažādu faktoru ietekmes dēļ var izraisīt valsts mēroga katastrofu vai nodarīt būtisku kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai;
- 2) **B kategorijas** paaugstinātas bīstamības objekts — objekts, kurš dažādu faktoru ietekmes dēļ var izraisīt reģionāla mēroga katastrofu vai nodarīt kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai;
- 3) **C kategorijas** paaugstinātas bīstamības objekts — objekts, kurš dažādu faktoru ietekmes dēļ var izraisīt vietēja mēroga katastrofu vai nodarīt kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai.

Paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieka vai tiesiskā vadītāja pienākumi

- **Paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs ir atbildīgs un nodrošina:**
 - 1) paaugstinātas bīstamības objekta drošumu, kā arī uzturēšanu un ekspluatēšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tā, lai neradītu draudus cilvēku, vides un īpašuma drošībai;
 - 2) to, lai paaugstinātas bīstamības objektā varētu tikt veikta civilās aizsardzības prasību ievērošanas pārbaude;
 - 3) civilās aizsardzības pasākumu plānošanu un īstenošanu;
 - 4) paaugstinātas bīstamības objektā nodarbināto iepazīstināšanu ar paaugstinātas bīstamības objekta civilās aizsardzības plānu, kā arī tā kopijas uzglabāšanu objektā un šā plāna ievērošanas kontroli;
 - 5) nodarbināto apmācību civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas jomā.

Civilās aizsardzības sistēmas vadība un plānošana

Objekta civilās aizsardzības plāns.

Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs izstrādā, saskaņo ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un apstiprina objekta civilās aizsardzības plānu, **ja objekts ir iekļauts kritiskās infrastruktūras kopumā un tajā var atrasties vairāk par 100 cilvēkiem.**

Kritiskā infrastruktūra ir Latvijas Republikā izvietoti objekti, sistēmas vai to daļas, kuras ir būtiskas svarīgu sabiedrības funkciju īstenošanas, kā arī cilvēku veselības aizsardzības, drošības, ekonomiskās vai sociālās labklājības nodrošināšanai un kuru iznīcināšana vai darbības traucējumi būtiski ietekmētu valsts funkciju īstenošanu.

Pašvaldības domes uzdevumi civilajā aizsardzībā

- 1) Nodrošināt pašvaldības institūcijas ar tām civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas jomā noteikto uzdevumu izpildei nepieciešamo finansējumu;
- 2) apstiprināt sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas nolikumu un sastāvu;
- 3) apstiprināt sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānu;
- 4) pēc katastrofas pārvaldīšanas subjekta pieprasījuma sniegt informāciju par pašvaldības domes un pašvaldības institūciju rīcībā esošajiem resursiem, kas izmantojami katastrofas pārvaldīšanai;

Pašvaldības domes uzdevumi civilajā aizsardzībā

- 5) nodrošināt iedzīvotāju evakuāciju no katastrofas apdraudētajām vai skartajām teritorijām, kā arī šo iedzīvotāju uzskaiti, pagaidu izmitināšanu, ēdināšanu un sociālo aprūpi;
- 6) savu iespēju robežās nodrošināt katastrofas pārvaldīšanā iesaistītajām valsts un pašvaldības institūciju amatpersonām, juridiskajām un fiziskajām personām piemērotus darba un sadzīves apstākļus;
- 7) piedalīties civilās aizsardzības mācībās un organizēt pašvaldības civilās aizsardzības mācības.
- Pašvaldības domes priekšsēdētājs ir atbildīgs par civilās aizsardzības uzdevumu izpildi attiecīgajā administratīvajā teritorijā.**

Pašvaldību tiesības civilajā aizsardzībā

- 1) CA likumā pašvaldībām noteiktās kompetences ietvaros pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts un pašvaldības institūcijām, juridiskajām un fiziskajām personām civilajai aizsardzībai un katastrofas pārvaldīšanai nepieciešamo informāciju;
- 2) ierosināt, lai Ministru prezidents pārņem vietēja mēroga katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu;
- 3) vietēja mēroga katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanā iesaistīt valsts un pašvaldības institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kā arī to rīcībā esošos resursus;
- 4) katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā ierobežot personu pulcēšanos un pārvietošanos attiecīgajā administratīvajā teritorijā vai tās daļā uz laiku līdz divām nedēļām, par ierobežojumiem un to atcelšanu informējot Ministru kabinetu un blakus esošās pašvaldības, kā arī publicējot attiecīgus paziņojumus plašsaziņas līdzekļos;
- 5) uzlikt tās padotībā esošai institūcijai pienākumu izstrādāt attiecīga objekta civilās aizsardzības plānu, kas saskaņojams ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu.

Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas

- Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas darbības **mērķis** ir **koordinēt pasākumus katastrofas un katastrofas draudu gadījumā, kā arī veicināt civilās aizsardzības, katastrofas pārvaldīšanas vai katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas jautājumu risināšanu.**

Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas

- Ja sadarbības teritoriju veido vairākas pašvaldības, tad **sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs ir pēc iedzīvotāju skaita lielākās pašvaldības domes priekšsēdētājs vai arī tas pašvaldības domes priekšsēdētājs, kuru ar vienkāršu balsu vairākumu ir ievēlējuši pārējo pašvaldību domju priekšsēdētāji**, bet viņa vietnieki ir citu pašvaldību domju priekšsēdētāji un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersona.

Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas

- **Komisijas sastāvā ir:**

- Komisijas priekšsēdētājs. Komisijas priekšsēdētāja vietnieki. Var iekļaut pārstāvjus no:
- Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta.
- Slimību profilakses un kontroles centra.
- Veselības inspekcijas.
- Pārtikas un veterinārā dienesta.
- Valsts policijas.
- Pašvaldības policijas.
- Valsts robežsardzes.
- Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.
- Valsts meža dienesta.
- Valsts vides dienesta.
- Akciju sabiedrības "Latvenergo".
- Akciju sabiedrības "Sadales tīkls".
- Akciju sabiedrības "Augstsprieguma tīkls".
- Ārstniecības iestādēm un pašvaldības sociālajām institūcijām.
- Citām institūcijām vai komersantiem, ja tas veicina komisijas darbības efektivitāti.

Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas

- Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas **analizē informāciju par katastrofas draudiem** un katastrofas iespējamo attīstību, **koordinē papildu resursu piesaisti**, ņemot vērā reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītāja lēmumus, **koordinē evakuācijas pasākumus**, kā arī cita veida pasākumus, lai pēc iespējas nodrošinātu sabiedrībai minimāli nepieciešamās pamatvajadzība, **organizē preses konferences** elektronisko plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, piedalās civilās aizsardzības mācībās **izskata citus ar attiecīgās pašvaldības (pašvaldību) drošību saistītos civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas jautājumus.**

Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas

- Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijai **ir tiesības uzaicināt uz komisijas sēdēm valsts, pašvaldību, citu institūciju vai komersantu amatpersonas un speciālistus, izveidot ekspertu grupas**, vērsties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā ar ierosinājumu iesaistīt **valsts materiālo rezervju resursus** un viekt citus pasākumus.
- Komisijas sēdes rīko, ja notikusi katastrofa vai pastāv katastrofas draudi, kā arī citu jautājumu risināšanai civilās aizsardzības, katastrofas pārvaldīšanas vai katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas jomā.
- Komisijas sēdes rīko ne retāk kā reizi sešos mēnešos.

Juridisko un fizisko personu tiesības civilās aizsardzības jomā

- 1 . Saņemt agrīno brīdināšanu un ieteikumus rīcībai katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā.
- 2. Katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā saņemt palīdzību no valsts un pašvaldību institūcijām.

Juridisku un fizisku personu pienākumi

- 1. Atbilstoši CA likumam un citiem normatīvajiem aktiem nodrošināt savā īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esoša īpašuma uzturēšanu un ekspluatēšanu tā, lai neradītu kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai.
- 2. Nekavējoties ziņot attiecīgajām valsts vai pašvaldību institūcijām par katastrofu vai katastrofas draudiem.
- 3. Katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā rīkoties saskaņā ar atbildīgo valsts vai pašvaldību institūciju sniegto informāciju un šo institūciju amatpersonu norādījumiem.
- 4. Nodrošināt valsts civilās aizsardzības plānā un sadarbības teritoriju civilās aizsardzības plānos juridiskajai personai noteikto pasākumu precīzu un savlaicīgu izpildi.

Civilās aizsardzības likums

- Civilās aizsardzības likumus pieņēma:
 - Dānija - 1935. gadā, Zviedrija – 1937. gadā,
 - ASV - 1950. gadā, Vācija - 1957. gadā,
 - Norvēģija - 1953. gadā, Somija - 1958. gadā,
 - PSRS - sešdesmito gadu vidū.
- Latvijā, pēc neatkarības atgūšanas 1991. gadā LR Augstākā padome 1992. gada 15. decembrī pieņēma „Likumu par civilo aizsardzību”.
- 2007. gada 1. janvārī stājās spēkā „Civilās aizsardzības likums”, kurā ņemts vērā valsts attīstības līmenis un izmaiņas starptautiskajās attiecībās
- Šim likumam saistošie likumi:
 - „Valsts materiālo rezervju likums”.
 - „Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums”.
 - „Nacionālās drošības likums”.
 - „Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likums”.
 - Likums „Par radiācijas drošību un kodoldrošību”.
- 2016.g. 1. oktobrī stājās spēkā jaunais “ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums”.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma mērķis

- Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma **mērķis** ir **noteikt civilās aizsardzības sistēmas un katastrofas pārvaldīšanas subjektu kompetenci**, lai pēc iespējas pilnīgāk nodrošinātu cilvēku, vides un ģimeņu drošību un aizsardzību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums

- Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums nosaka:
 - sistēmas vadību;
 - valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta uzdevumus un tiesības;
 - valsts iestāžu uzdevumus civilajā aizsardzībā;
 - pašvaldību uzdevumus un tiesības;
 - uzņēmēju uzdevumus un tiesības;
 - iedzīvotāju tiesības un pienākumus;
 - sadarbību ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem;
 - civilās aizsardzības plānošanu;

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums

- Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums nosaka:
 - kārtību kādā reaģēšanas pasākumos tiek iesaistītas juridiskās un fiziskās personas;
 - kārtību, kādā tiek apmācīti Valsts iestāžu, pašvaldību, komercsabiedrību vadītāju un civilās aizsardzības speciālisti;
 - izglītības iestāžu audzēkņu, iedzīvotāju un nodarbināto izglītošanu;
 - palīdzības sniegšanu katastrofas cietušajām valstīm.

Eiropas Komisija - Civilās aizsardzības koordinētāja ES

- Gadījumos, kad katastrofu izraisītās sekas pārsniedz cietušās valsts reaģēšanas spējas, valstīm ir iespēja izmantot **Eiropas Savienības civilās aizsardzības mehānismu**, kas ļauj nodrošināt citu Eiropas Savienības dalībvalstu civilās aizsardzības resursu iesaisti katastrofu seku likvidēšanā.
- 2013.gada 17.decembrī tika pieņemts Eiropas Parlamenta un Padomes lēmums, ar ko izveido jaunu Eiropas Savienības civilās aizsardzības mehānismu.
- Eiropas Savienības palīdzība katastrofu skartajiem reģioniem izpaužas kā līdzekļu piešķiršana, kas nepieciešami, lai glābtu dzīvības un mazinātu ciešanas pirmajās katastrofas dienās (parasti tas ir meklēšanas un glābšanas aprīkojums, medicīnas pakalpojumi, pagaidu pajumtes, sanitārais un higiēnas aprīkojums).
- Latvija sadarbojas ar NATO civilās aizsardzības jomā.

Palīdzības sniegšana katastrofu skartajām valstīm

- **Katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā lēmumu par starptautiskās palīdzības lūgšanu vai sniegšanu pieņem Ministru kabinets pēc katastrofas pārvaldīšanas subjekta ierosinājuma vai savas iniciatīvas.**
- Katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā katastrofas pārvaldīšanas subjekts, ja ir pamatota nepieciešamība, ierosina, lai Ministru kabinets lemj par starptautiskās palīdzības pieprasīšanu katastrofas pārvaldīšanai, un norāda nepieciešamās starptautiskās palīdzības pamatojumu, veidu, apjomu un provizoriskās izmaksas, kā arī atbildīgo valsts institūciju un uzņemošās valsts atbalsta nodrošināšanas līdzatbildīgās institūcijas.